

Najaar

Voordat ik naar de universiteit ging, wist ik niet wat e-mail was. Ik had wel van e-mail gehoord en wist dat ik het op de een of andere manier zou 'hebben'. 'Dan tel je helemaal mee,' zei de zus van mijn moeder, die met een informaticus was getrouwd, 'als je e-mails verstuurt.' Ze beklemtoonde de 'ie' en laste een korte pauze in voor 'mail'.

Die zomer hoorde ik steeds vaker over e-mail. 'Alles is heel snel aan het veranderen,' zei mijn vader. 'Ik heb vandaag op mijn werk op het World Wide Web gesurft. Het ene moment was ik in het Metropolitan Museum of Art. En even later was ik in Anıtkabir.' Anıtkabir, het mausoleum van Atatürk, was in Ankara. Ik had geen idee waar mijn vader het over had, maar ik wist dat hij niet echt 'in' Ankara kon zijn geweest en daarom besteedde ik er geen aandacht aan.

Op de eerste dag op de universiteit stond ik in de rij achter een vouwtafel en kreeg ik uiteindelijk een e-mailadres en een tijdelijk wachtwoord. Het 'adres' bevatte mijn achternaam – Karadağ, maar helemaal in kleine letters en zonder de Turkse ğ, die stil was. Al op jonge leeftijd had ik begrepen dat een stille g grappig was. 'Je spreekt de g niet uit,' zei ik met vermoeide stem en dat was altijd hilarisch. Ik snapte niet in welke zin het e-mailadres een adres was of waarvan het een afkorting was. 'En wat moeten we hiermee? Ons opknopen?' vroeg ik terwijl ik de ethernetkabel ophield.

'Dat steek je in de muur,' zei het meisje achter de tafel.

Voor zover ik erover had nagedacht, had ik me voorgesteld dat e-mailen op faxen leek en dat je er een printer voor nodig had. Maar er was geen printer. Er was een andere wereld. Die betrad je vanaf bepaalde computers die verspreid stonden in het normale landschap en er niet anders uitzagen dan gewone computers. In een configuratie die niemand anders kon zien, verscheen een

lijst met oplichtende berichten van alle mensen die je kende en van mensen die je niet kende, allemaal in dezelfde letters, als het universele handschrift van het denken of van de wereld. Sommige berichten waren opgesteld als formele brieven, met ‘Beste’ en ‘Hoogachtend’, andere in telegramstijl, met alleen kleine letters en zonder interpunctie, alsof ze direct vanuit iemands brein waren verzonden. En ieder bericht bevatte het voorgaande bericht, en zo kwamen je eigen woorden dus weer bij je terug – alle woorden die je eruit had gegooid, kwamen terug. Het was alsof het verhaal over je relaties met anderen, het verhaal over het snijpunt van jouw leven met andere levens, constant werd geregistreerd en geactualiseerd en op ieder moment kon worden opgevraagd.

Je moest in een heleboel rijen op je beurt wachten en een heleboel drukwerk ophalen, vooral instructies: hoe je moest reageren op seksuele intimidatie, hoe je een eetstoornis moest melden, hoe je een lening moest aanvragen. Ze lieten een video zien over iemand die net was afgestudeerd, zijn been brak en daardoor zijn lening niet kon terugbetalen, waarmee hij aantoonde dat hij niet goed had gebudgetteerd: als je goed budgetteerde, trof je voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid. De bank was een echt walhalla waar het wachtrijen en drukwerk betrof. Ik kreeg een gratis woordenboek. ‘Ratatouille’ en ‘Tasmaanse duivel’ stonden er niet in.

Toen ik vanuit het trappenhuis bij mijn kamer kwam, hoorde ik iemand toonloos zingen en op plastic slippers rondlopen. Mijn nieuwe kamergenoot, Hannah, stond op een stoel, plakte met plakband een bordje met HANNAH PARKS BUREAU boven haar bureau en was monotoon aan het meezingen met Blues Traveler op haar discman. Toen ik binnenkwam, draaide ze zich om en voerde ze heen en weer slingerend een pantomime van verrassing op. Vervolgens sprong ze met een bons op de vloer en zette ze haar koptelefoon af.

‘Heb je er ooit aan gedacht om een carrière in mime te beginnen?’ vroeg ik.

‘*Mime?* Nee, schat, mijn ouders hebben me helaas naar Harvard gestuurd om chirurg te worden en geen mime.’ Ze snoot luidruch-

tig haar neus. ‘Hé! Ik heb geen woordenboek gekregen van mijn bank!’

“‘Tasmaanse duivel” staat er niet eens in,’ zei ik.

Ze pakte het woordenboek uit mijn handen en bladerde het door. ‘Er staan anders genoeg woorden in.’

Ik zei dat ze het mocht hebben. Ze zette het op de plank naast het woordenboek dat ze op de middelbare school had gekregen omdat ze de afscheidsrede had gehouden. ‘Ze staan mooi, zo naast elkaar,’ zei ze. Ik vroeg of ‘Tasmaanse duivel’ in haar andere woordenboek stond. Dat was niet het geval. ‘Is de Tasmaanse duivel niet een of ander figuur uit een tekenfilm?’ vroeg ze wantrouwig. Ik liet haar de bladzijde in mijn andere woordenboek zien, waar niet alleen de Tasmaanse duivel in stond, maar ook de Tasmaanse wolf, met een plaatje van de wolf die een beetje treurig over zijn linkerschouder keek.

Hannah kwam heel dicht bij me staan en staaarde naar de bladzijde. Toen keek ze naar links en naar rechts en fluisterde ze opgewonden in mijn oor: ‘Die muziek staat al de hele dag op.’

‘Welke muziek?’

‘Sjt... Verroer je niet.’

We verroerden ons niet. Vage romantische vioolklanken ont-snapten onder de deur door van onze andere kamergenoot, Angela.

‘Het is de soundtrack van *Legends of the Fall*,’ fluisterde Hannah. ‘Ze draait het al de hele ochtend, vanaf het moment dat ik wakker ben. Ze zit daar de hele tijd met de deur dicht en draait steeds datzelfde bandje. Ik heb aangeklopt en gevraagd of ze het zachter kon zetten, maar je hoort het nog steeds. Ik moest mijn discman wel opzetten om het niet te horen.’

‘Het staat niet echt hard,’ zei ik.

‘Maar het is toch niet normaal dat ze daar de hele tijd zit?’

Angela was de vorige ochtend om zeven uur aangekomen in onze driepersoonswooneenheid met twee slaapkamers en had meteen de eenpersoonskamer bezet, zodat Hannah en ik wel gedwongen waren de andere kamer met stapelbed te delen. Toen ik ’s avonds was gearriveerd, was Hannah woedend aan het rondstormen, meubels aan het verschuiven, aan het niezen en op Angela aan het

schelden. ‘Ik heb haar niet eens gezien!’ schreeuwde Hannah van onder haar bureau. Ze slaagde er opeens in om de twee dingen waaraan ze had zitten trekken los te krijgen en stootte haar hoofd. ‘Auw!’ riep ze. Ze kroop tevoorschijn en wees boos naar Angela’s bureau. ‘Die boeken? Die zijn nep!’ Ze greep iets wat eruitzag als een stapel van vier in leer gebonden boeken, een met BIJBEL op de rug, schudde ermee onder mijn neus en smet het weer op tafel. Het was een houten kistje. ‘Wat zit er eigenlijk in?’ Ze sloeg op de bijbel. ‘Haar testament?’

‘Hannah, alsjeblieft, doe je voorzichtig met andermans spullen?’ zei een zachte stem en toen zag ik dat er twee kleine Koreanen, duidelijk Hannahs ouders, in de erker zaten.

Precies op dat moment kwam Angela binnen – ze keek vriendelijk en ze was zwart, had een Harvard-windjack aan en droeg een Harvard-rugzak. Hannah begon meteen over de eenpersoonskamer.

‘Hm, ja,’ zei Angela. ‘Ik was hier vroeg en ik had een heleboel koffers.’

‘Die koffers waren me al opgevallen,’ zei Hannah. Ze gooide de deur van Angela’s kamer open. Ik keek even naar binnen. Het piepkleine raampje was versierd met een vergeeld doek en een slinger van stoffen rozen. In het duister zag ik vier of vijf reusachtige koffers.

Ik zei dat we de eenpersoonskamer misschien allemaal een derde van het jaar konden hebben en dat Angela als eerste mocht. Angela’s moeder kwam binnen en zeulde nog een koffer achter zich aan. Ze bleef in de deuropening van Angela’s kamer staan. ‘Het is zoals het is,’ zei ze.

Hannahs vader kwam overeind en pakte een camera. ‘Eerste kamergenoten op de universiteit! Dat is een belangrijke relatie!’ zei hij. Hij nam een paar foto’s van Hannah en mij, maar niet van Angela.

Hannah schafte een ijskast aan voor de gemeenschappelijke ruimte. Ze zei dat ik hem mocht gebruiken als ik ook iets voor de kamer kocht, bijvoorbeeld een poster. Ik vroeg haar wat voor poster ze in gedachten had.

‘Psychedelisch,’ zei ze.

Ik wist niet wat een psychedelische poster was en daarom liet ze me haar psychedelische notitieboekje zien. Op de fluorescerende tie-dye-spiraal stonden paarse salamanders die in het midden verdwenen.

‘En als ze die nou niet hebben?’ vroeg ik.

‘Dan een foto van Albert Einstein,’ zei ze beslist, alsof dat de logische volgende keuze was.

‘Albert Einstein?’

‘Ja, zo’n zwart-witfoto. Je weet wel: Einstein.’

Bij de posterafdeling van de boekhandel bleken ze een enorme selectie Albert Einstein-posters te hebben. Er was een Einstein die bij een schoolbord stond, Einstein in een auto, Einstein die zijn tong uitstak, Einstein die een pijp rookte. Ik begreep niet helemaal waarom we een foto van Einstein aan de muur moesten hebben. Maar het was beter dan zelf een ijskast kopen.

Voor zover ik het kon beoordelen was de poster die ik had gekocht niet beter of slechter dan de andere Einstein-posters, maar Hannah vond hem blijkbaar niet mooi. ‘Hmm,’ zei ze. ‘Volgens mij hangt hij hier wel goed.’ Ze wees naar een plek boven mijn boekenplank.

‘Maar dan kun jij hem niet zien.’

‘Dat geeft niet. Dat is de beste plek.’

Vanaf die dag deed iedereen die toevallig langskwam – buren die iets wilden lenen, IT-personeel, kandidaten voor de studentenraad, allerlei mensen die zich niet of nauwelijks hoefden druk te maken om mijn voorkeuren – ontzettend zijn best om mij van mijn bewondering voor Albert Einstein af te helpen. Einstein had de atoombom uitgevonden, honden mishandeld, zijn kinderen verwaarloosd. ‘Er zijn veel grotere genieën dan Einstein,’ zei een Bulgaarse eerstejaars die was langsgeslagen om mijn exemplaar van *De dubbelganger* van Dostojevski te lenen. ‘Alfred Nobel haatte wiskundigen en heeft de Nobelprijs nooit aan een wiskundige toegekend. Er zijn een heleboel mensen die hem veel meer hebben verdiend.’

‘O.’ Ik gaf hem het boek. ‘Nou, tot later.’

‘Bedankt,’ zei hij terwijl hij boos naar de poster keek. ‘Deze man slaat zijn vrouw, dwingt haar zijn wiskundeproblemen op te lossen en het vuile werk op te knappen en geeft haar niet de eer die haar toekomt. En jij hangt zijn foto aan de muur.’

‘Luister, laat mij erbuiten,’ zei ik. ‘Het is niet echt mijn poster. Het ligt ingewikkeld.’

Maar hij luisterde niet. ‘In dit land is Einstein synoniem voor genie, maar veel grotere genieën zijn helemaal niet beroemd. En waarom eigenlijk? Dat zou ik weleens willen weten.’

Ik zuchtte. ‘Dat komt misschien doordat hij echt de beste is en doordat die kwaadsprekers gewoon jaloers zijn en niet kunnen ontkennen dat hij een ster is,’ zei ik. ‘Volgens Nietzsche heeft zo’n groot genie het recht om zijn vrouw te slaan.’

Daar had hij niks op te zeggen. Toen hij was vertrokken, overwoog ik de poster van de muur te halen. Ik wilde moedig zijn en me niet laten intimideren door de domme standpunten van anderen. Maar wat was nu dommer: denken dat Einstein zo fantastisch was of denken dat hij vreselijk was? Uiteindelijk liet ik de poster maar hangen.

Hannah snurkte. Alle voorwerpen in de kamer die niet van een massief blok hout waren gemaakt – de ruiten, de latten van het bed, de veren van het matras, mijn ribbenkast – trilden instemmend mee. Het hielp niet om haar wakker te maken of om te draaien. Een minuut later begon het gewoon opnieuw. Als zij sliep, was ik per definitie wakker, en vice versa.

Ik maakte Hannah wijs dat ze het obstructievelaapapneusyndroom had, waardoor haar hersencellen last hadden van zuurstofgebrek en haar kansen om aangenomen te worden bij een van de prestigieuze geneeskundeopleidingen in gevaar werden gebracht. Ze ging naar de studentenarts en kwam terug met een doosje plakstrips die het snurken zouden tegengaan. Een foto op het doosje toonde een man en een vrouw met dezelfde plastic neusstrips die in de verte staarden. Een briesje woelde door het haar van de vrouw.

Hannah hield haar neus schuin omhoog en ik maakte de strip vast met mijn duim. Haar gezicht voelde zo klein en popperig dat

ik opeens tederheid voor haar voelde. Toen begon ze om de een of andere reden te schreeuwen en ging het gevoel weer weg. De neusstrips werkten ook echt, maar Hannah kreeg er hoofdpijn van en wilde ze niet meer gebruiken.

In de lange dagen die zich tussen nog langere nachten uitstrekten, sleepte ik me van lokaal naar lokaal om niveautoetsen af te leggen. Ik zat in een kelder en schreef een essay over de vraag of je beter een generalist of een specialist kon zijn. Er was een rekentoets vol melancholische verhaaltjessommen – ‘De grafiek toont het hypothetische gewicht van een slachtkuiken tot een leeftijd van tachtig weken’ – en iedere avond was er een grote bijeenkomst waar je op de vloer moest zitten en te horen kreeg dat je nu een klein visje in de grote zee was. Je werd aangemoedigd om deze omstandigheid als buitengewoon stimulerend te beschouwen en niet als angstaanjagend. Ik probeerde niet te veel belang te hechten aan dat gedoe over die vissen, maar na een tijdje werd ik er toch somber van. Het was moeilijk om opgewekt te zijn wanneer je steeds te horen kreeg dat je een klein visje in een grote zee was.

Mijn studieadviseur, Carol, had een Brits accent en werkte bij het bureau voor informatietechnologie. Twintig jaar geleden, in de jaren zeventig, was ze afgestudeerd in het Oudnoords aan Harvard. Ik wist dat je iedere maand je telefoonrekening naar het bureau voor informatietechnologie stuurde, maar verder was de reikwijdte van de activiteiten van het bureau nogal schimmig. Wat had Oudnoords ermee te maken? Over haar werk zei Carol alleen: ‘Ik heb veel verschillende petten op.’

Hannah en ik werden allebei verschrikkelijk verkouden. Om beurten kochten we hoestdrank en die sloegen we met het plastic bekertje als sterke drank achterover.

Toen het tijd werd om je voor vakken in te schrijven zei iedereen dat het erg belangrijk was om je aan te melden voor eerstejaarswerkgroepen omdat het anders jaren kon duren voordat je de kans kreeg om met hoogleraren te werken. Ik schreef me in voor drie letterkundewerkgroepen en kreeg een uitnodiging voor één

toelatingsgesprek. Ik meldde me op de bovenste verdieping van een koud, wit gebouw, waar ik me twintig minuten bibberend op een leren bank onder een dakraam zat af te vragen of ik wel op de goede plek was. Er lagen vreemde kranten op de salontafel. Dat was de eerste keer dat ik het *Times Literary Supplement* zag. Er stond helemaal niets in het *Times Literary Supplement* wat ik begreep.

Er ging een deur open en ik werd binnengeropen door de hoogleraar. Hij stak zijn hand uit – een enorme hand aan een ongelooflijk magere, bleke pols, die nog kleiner leek door de gigantische jas.

‘Volgens mij kan ik u beter geen hand geven,’ zei ik. ‘Ik ben nogal verkouden.’ Toen moest ik opeens vreselijk niezen. De hoogleraar leek te schrikken, maar herstelde zich snel. ‘*Gesundheit,*’ zei hij beleefd. ‘Wat vervelend voor je dat je je niet lekker voelt. De eerste dagen op de universiteit zijn soms een flinke aanslag op het immuunsysteem.’

‘Dat begin ik door te krijgen,’ zei ik.

‘Nou, daar draait het allemaal ook om,’ zei hij. ‘Dat je dingen doorkrijgt! Ha ha!’

‘Ha ha,’ zei ik.

‘Goed, ter zake. Uit je aanmelding kan ik opmaken dat je erg creatief bent. Ik heb genoten van je creatieve toelatingsessay. Ik vraag me alleen af of je je realiseert dat dit een wetenschappelijke werkgroep is en geen college creatief schrijven.’

‘Oké,’ zei ik. Ik knikte energiek en probeerde vast te stellen of een van de rechthoeken in mijn ooghoek een doos zakdoekjes was. De hoogleraar had het over de verschillen tussen creatief en wetenschappelijk schrijven. Ik bleef maar knikken. Ik dacht na over de structurele overeenkomsten tussen een doos zakdoekjes en een boek: ze bestonden allebei uit velletjes wit papier in een kartonnen omhulsel; en toch – en dit was ironisch – bestonden er maar weinig praktische overeenkomsten, vooral wanneer het boek niet van jou was. Ik dacht de hele tijd aan dit soort dingen, ook al waren ze niet aangenaam of nuttig. Ik had geen idee over welke dingen je wel moest nadenken.

‘Denk je,’ zei de hoogleraar, ‘dat je twee uur lang dezelfde passage of dezelfde zin of zelfs hetzelfde woord zou kunnen lezen?’

Zou je dat vervelend of saai kunnen vinden?’

Mijn vaardigheid om urenlang naar hetzelfde woord te staren was nooit aangemoedigd en daarom deed ik net of ik erover na moest denken. ‘Nee,’ zei ik uiteindelijk.

De hoogleraar knikte. Hij fronste nadenkend en kneep zijn ogen tot spleetjes. Tot mijn schrik begreep ik dat ik nog meer moest zeggen. ‘Ik hou van woorden,’ vervolgde ik. ‘Ik vind ze nooit saai.’ Toen nieste ik vijf keer achter elkaar.

Ik werd niet toegelaten. Ik kreeg nog slechts één andere uitnodiging voor een toelatingsgesprek, voor Vorm in de non-fictiefilm: een werkgroep waarvoor ik me had ingeschreven omdat mijn moeder, die vroeger actrice had willen worden, sinds kort een cursus scenarioschrijven volgde en nu een documentaire wilde maken over het leven van buitenlandse afgestudeerde geneeskundigen in Amerika – over mensen die de officiële toelatingsexamens niet hadden gehaald en uiteindelijk taxichauffeur werden of bij een drogist gingen werken, en over mensen als mijn moeder die de examens wel hadden gehaald en een onderzoeksaanstelling kregen aan minder prestigieuze universiteiten waar hun onderzoek werd gestolen door mensen van Johns Hopkins en Harvard. Mijn moeder had vaak gezegd dat ze hoopte en erop rekende dat ik haar zou helpen deze documentaire te maken.

Die hoogleraar was nog erger verkouden dan ik. Het voelde magisch, als een gave. We zaten in een kelder vol flikkerende blauwe schermen. Ik vertelde hem over mijn moeder en we zaten allebei de hele tijd te niezen. Dat was de enige eerstejaarswerkgroep waartoe ik werd toegelaten.

Ik ging naar de kantine in het studentencentrum om een cola light te kopen. De jongen die voor me in de rij stond had een eeuwigheid nodig om te bestellen. Eerst wilde hij ijsthee, maar dat hadden ze niet.

‘Hebben jullie limonade?’ vroeg hij.

‘We hebben blikjes en flesjes.’

‘Is het hetzelfde merk, de blikjes en de flesjes?’

‘We hebben flesjes Snapple en blikjes... uh... Country Time.’

‘Dan wil ik een flesje limonade en een appelbroodje.’

‘We hebben geen appel meer, maar wel kaas en frambozen.’

‘O. Hebben jullie aardappelchips?’

‘Bedoel je gewoon chips?’

Het was een immens saai gesprek, maar op de een of andere manier kon ik niet stoppen met luisteren. Het ging nog even zo verder tot de jongen uiteindelijk zijn Snapple-limonade en een bessenmuffin had afgerekend en zich omdraaide om te vertrekken. ‘Sorry dat het zo lang duurde,’ zei hij. Hij was echt heel knap.

‘Dat geeft niet,’ zei ik.

Hij glimlachte, wilde weglopen, maar aarzelde. ‘Selin?’

‘Ralph!’ riep ik uit toen het tot me doordrong dat hij een jongen was die ik kende, Ralph.

Ralph en ik hadden elkaar de zomer daarvoor ontmoet tijdens een programma voor middelbare scholieren waarbij we vijf weken in een huis in New Jersey hadden doorgebracht en de interdisciplinaire geschiedenis van de Noord-Europese Renaissance hadden bestudeerd. We waren met elkaar in gesprek geraakt vanwege de docent kunstgeschiedenis, die elke les, ongeacht het onderwerp, begon over de doge van Venetië, die ze gewoon ‘de doge’ noemde. Dan had ze het bijvoorbeeld over het dagelijkse leven van de burgerij in Delft en dan kwam de doge er om de een of andere reden ook weer aan te pas. Niemand leek het verder op te merken of grappig te vinden.

We gingen aan een tafel zitten om bij te praten. Ons gesprek had iets vreemds en droomachtigs omdat ik merkte dat ik me eigenlijk niet kon herinneren hoe goed ik Ralph de vorige zomer had gekend. Ik herinnerde me wel dat ik hem had bewonderd omdat hij zo goed mensen kon nadoen en dat ik op de een of andere manier heel veel over zijn tantes wist – veel meer dan gewoonlijk het geval was bij iemand die geen vriend van je is. Tegelijkertijd had ik Ralph in mijn hoofd ingedeeld bij het soort mensen met wie ik nooit werkelijk bevriend zou raken omdat hij zo knap was en het zo goed met volwassenen kon vinden. Hij was wat mijn moeder, in het Turks, een ‘keurige jongen’ noemde: netjes, welbespraakt, het type dat het niet erg vond om een pak te dragen of met de vrienden van zijn